

VERSLAG VER-PROJECT

DUURZAAM TOERISME MANAGEMENT VOLGENS UNESCO RICHTLIJNEN VOOR HET NEDERLANDS WERELDERFGOED

Ir. D.F. Woudagemaal

Stichting Werelderfgoed.nl / Carol Westrik

Oktober 2015

Inhoud

Inleiding	2
Het proces	4
De resultaten	5
Positieve uitkomsten	5
Aandachtspunten	6
Voorstel voor vervoltraject.....	7
Actie Werelderfgoederen.....	7
Actie Stichting Werelderfgoed.nl	7
Annex I – Sustainable World Heritage Tourism Checklist	9

Inleiding

In 2014 heeft de Stichting Werelderfgoed.nl een VER-aanvraag gedaan bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze goedgekeurde aanvraag bestaat uit twee delen:

1. Samenwerking met de ANWB;
2. Duurzaam Toerisme.

Het onderwerp duurzaam toerisme is ook in tweeën gedeeld:

- a. Bijwerken werelderfgoedtoers met opnamen van de Van Nellefabriek;
- b. Opzetten duurzaam toerisme management volgens UNESCO richtlijnen voor ieder Nederlands Werelderfgoed.

Dit verslag beperkt zich tot het laatste punt, het opzetten van een duurzaam toerisme management. De andere punten zullen in een aparte verantwoording worden toegelicht.

Zoals in de VER-aanvraag is geschreven:

Duurzaam toerisme management is een belangrijk onderwerp binnen de Werelderfgoedconventie. Dit jaar waren er meer Werelderfgoederen die te maken hadden met een negatieve impact van toerisme dan ooit tevoren (bron: document Werelderfgoedcomité 2014). UNESCO werkt aan richtlijnen voor duurzaam toerisme voor de Werelderfgoederen. De Secretaris van de Stichting, Carol Westrik, is hier nauw bij betrokken. Deze ervaring kan gebruikt worden bij de Nederlandse Werelderfgoederen te werken aan duurzaam toerisme management. Ook zal het onderzoek op dit gebied van het Ministerie van EZ, daar waar relevant, worden meegenomen. Deze aanvraag is voor de eerste fase van duurzaam toerisme: de analytische fase (gereed: februari 2015). Het idee is om een vervolg aanvraag te doen voor de implementatie fase.

Het Duurzaam Toerisme Programma van UNESCO is gebaseerd op 'a new approach based on dialogue and stakeholder cooperation where planning for tourism and heritage management is integrated at a destination level, the natural and cultural assets are valued and protected, and appropriate tourism developed' (World Heritage Centre, 2015). Het belangrijk dat het toerisme geen negatieve impact heeft op het werelderfgoed, bijdraagt aan het behoud en beheer ervan, en helpt de boodschap van het werelderfgoed op een efficiënte wijze uit te dragen.

Het principe van 'destination' is een belangrijk element van het UNESCO duurzaam toerisme management. Er wordt namelijk niet alleen naar het werelderfgoed zelf gekeken maar naar de gehele 'destination' / bestemming; naar alle relevante stakeholders bij het duurzaam toerisme management. Immers, duurzaam toerisme is iets wat de werelderfgoederen niet alleen kunnen. Ze zijn hiervoor ook afhankelijk van andere partijen, zoals vervoerders, horeca en natuurlijk de toerist zelf.

Er is gedurende het project goed overleg met de heer De Vries van de RCE geweest over de voortgang en richting van dit project. Gezamenlijk is ook besloten om het project later in het jaar te starten waardoor het niet in februari 2015 gereed zou zijn maar na de zomer van 2015.

Omdat dit een VER-aanvraag betreft was het ook het verzoek van de RCE om de sites op de Voorlopige Lijst erbij te betrekken. Elke site op deze lijst heeft een verzoek gekregen om aan het project deel te nemen, en drie daarvan hebben positief gereageerd:

1. Koloniën van Weldadigheid;
2. Nieuwe Hollandse Waterlinie;
3. Sanatorium Zonnestraal.

Dit is op zich uniek aangezien UNESCO de richtlijnen en de checklist voor duurzaam toerisme heeft ontwikkeld voor bestaande werelderfgoederen en niet voor sites op de Voorlopige Lijst. De deelname van deze sites werd wel zeer gewaardeerd, zowel door UNESCO als door de sites zelf. Tot nu toe heeft alleen de Koloniën van Weldadigheid de checklist nog niet ingeleverd.

Het invullen van de checklist is de eerste stap in het UNESCO Duurzaam Toerisme Programma. De uitkomsten geven aan wat goed gaat bij een werelderfgoed en wat beter kan. De volgende stap is adresseren van de aandachtspunten. Dit project richt zich op de eerste stap, het vaststellen van de stand van zaken met betrekking tot duurzaam toerisme bij elk Nederlands werelderfgoed en deelnemende site van de Voorlopige Lijst.

Het proces

De trekker van dit project is Carol Westrik van de Stichting Werelderfgoed.nl. Zij was betrokken bij de ontwikkeling van de checklist van duurzaam toerisme door UNESCO.

De eerste stap was het vertalen van de checklist in het Nederlands (Annex I). Omdat het begeleidend informatiemateriaal van UNESCO allemaal in het Engels is, is ervoor gekozen om de Engelse tekst te behouden zodat de werelderfgoederen vertrouwd worden met de gebruikte terminologie.

Daarna is er een persoonlijke afspraak geweest met elk werelderfgoed en de deelnemende sites van de Voorlopige Lijst om de checklist toe te lichten. Naast de checklist zijn ook de eerste 4 van de 10 *'How To' Guides* aan de werelderfgoederen gegeven. Deze *'How To' Guides* zijn door UNESCO Parijs ontwikkeld om bepaalde aspecten van duurzaam toerisme toe te lichten. De eerste vier *Guides* zijn relevant voor elk werelderfgoed, ongeacht of ze al duurzaam toerisme management hebben of niet. Hier staan namelijk de principes van het UNESCO duurzaam toerisme in en wordt het concept van 'destination' toegelicht. De bedoeling is dat elk werelderfgoed hier nog verdere ideeën uit kan halen om hun duurzaam toerisme management aan te scherpen.

Soms is de checklist samen met het werelderfgoed ingevuld, en soms is het door het werelderfgoed zelf ingevuld, wel of niet met feedback van relevante stakeholders. Er zijn vier antwoord mogelijkheden:

1. De statement is correct, dit wordt inderdaad gedaan / is van toepassing (+);
2. Deze statement klopt niet voor het werelderfgoed, is nog niet gedaan (-);
3. Een deel van de statement is correct maar het is verbetering mogelijk of het moet nog (structureel) worden geïmplementeerd (+/-);
4. Dit is niet van toepassing op dit werelderfgoed (nvt).

Alle Nederlandse werelderfgoederen en de twee sites op de Voorlopige Lijst hebben de checklist ingevuld en hun input gegeven. Vervolgens is er een analyse van deze input gemaakt, welke in dit verslag gepresenteerd wordt.

De resultaten

De checklist is in 5 onderdelen verdeelt:

1. Organisatie en management;
2. Monitoring;
3. Lokale gemeenschappen;
4. Milieu zaken;
5. Bezoekersmanagement.

Sommige vragen waren voor de sites op de Voorlopige Lijst lastig te beantwoorden aangezien ze nog geen werelderfgoed zijn. Waar dit het geval is zal dit worden aangegeven in dit verslag. Verder worden ze meegenomen in de beschouwing met de werelderfgoederen, tenzij de antwoorden duidelijk verschillen.

Omdat de checklist voor alle 1031 werelderfgoederen is opgesteld staan er ook statements bij die voor de Nederlandse werelderfgoederen niet direct relevant zijn, zoals bijvoorbeeld de statement over het voorkomen van uitbuiting.

De resultaten zijn in twee groepen onder te verdelen: positieve uitkomsten en aandachtspunten. Positieve uitkomsten wil zeggen dat alle, of een meerderheid, van de werelderfgoederen deze zaken op orde heeft. En onder de aandachtspunten staan de onderwerpen die nog verder uitgewerkt moeten worden.

Positieve uitkomsten

Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat de bescherming en management van het werelderfgoed goed is.

Alle werelderfgoederen hebben aangegeven dat de bescherming van hun *Outstanding Universal Value* (OUV) en het erfgoed zelf op orde is. Dit was natuurlijk een lastige vraag voor de sites op de Voorlopige Lijst aangezien hun OUV nog niet is vastgesteld. Dit geldt ook voor de vraag over het monitoren van het werelderfgoed.

Het kunnen inspelen op crisis- en noodsituaties is bij de meeste werelderfgoederen goed geregeld, evenals de wet- en regelgeving op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en het hebben van richtlijnen met betrekking tot geluid, licht en visuele vervuiling.

De overgrote meerderheid geeft aan dat het monitoren van het behoud en beheer van het werelderfgoed en de bescherming van kwetsbare milieus op orde is.

Het ondersteunen van lokale ondernemingen / initiatieven en *fair trade* principes wordt grotendeels gedaan. Dit is ook het geval voor het bieden van lokale carrière mogelijkheden en het respecteren van materiële en immateriële eigendommen van personen en gemeenschappen, alhoewel ook door sommige sites werd aangegeven dat dit niet voor hun van toepassing is. Ook heeft de lokale gemeenschap overal toegang tot het erfgoed.

De antwoorden op de vraag of het werelderfgoed een systeem heeft om toerisme gerelateerde criminaliteit te voorkomen en te reageren zijn gemengd.

Aandachtspunten

Het management van de Nederlandse werelderfgoederen is over het algemeen goed op orde. Alleen is hier meestal niet duurzaam toerisme management structureel in meegenomen. Een overgrote meerderheid van de werelderfgoederen geeft aan dat hier nog verbetering mogelijk is. Dit geldt ook voor een toerisme strategie. Deze is soms al wel ontwikkeld, maar niet geïmplementeerd en / of openbaar beschikbaar.

Het bezoekersmanagement kan over het algemeen beter. Twee werelderfgoederen hebben een bezoekersmanagementsysteem in het management plan voor de 'destination' geïntegreerd, maar de rest geeft aan dat hier nog ruimte voor verbetering is.

De meerderheid van de sites geeft aan dat de interpretatie van de site wel beter kan, ook al zijn er een aantal die aangegeven dat er interpretatie is. Deze is dan meestal niet voor verschillende doelgroepen in verschillende talen beschikbaar. Ook wat betreft promotie geeft een meerderheid aan dat dit beter kan.

Verder kan de bewustwording over het werelderfgoed beter. Weinig sites geven aan dat ze op reguliere basis voorlichting geven aan de bewoners om uit te leggen waarom de site is ingeschreven op de Werelderfgoedlijst. Slechts één site houdt reguliere bijeenkomsten voor bewoners om de het onderwerp van duurzaam toerisme, met de mogelijkheden en uitdagingen voor hun, onder de aandacht te brengen.

De economische bijdrage van het toerisme worden niet altijd bijgehouden en / of worden niet terug geïnvesteerd in het werelderfgoed. Het meenemen van de opinie van de lokale gemeenschappen met betrekking tot toerisme kan ook beter: hun mening en wensen worden niet altijd meegenomen en / of bijgehouden. Hier valt ook het hebben van een systeem voor bezoekerstevredenheid onder. De toegankelijkheid van de sites kan nog beter, evenals het hebben van richtlijnen voor bezoekers om er zo voor de zorgen dat de negatieve gevolgen van het toerisme tot het minimum zijn beperkt.

Een ander verbeterpunt is de steun van toerisme gerelateerde ondernemingen en initiatieven van de lokale gemeenschap om zo het behoud en beheer van het erfgoed te verbeteren. Sommige sites geven aan dit wel te hebben, anderen dat hier nog wel verbetering mogelijk is.

Wat bij de meeste werelderfgoederen nog beter kan is het afvoeren en recyclen van afval. Hetzelfde is het geval voor het hebben van een milieuvriendelijk transportsysteem. En de meningen over het water management zijn verdeeld: een aantal geven aan dat dit in orde is, een aantal dat dit er geen systeem is, en een aantal dat het beter kan.

Voorstel voor vervolgtraject

Deze eerste inventarisatie van de stand van zaken van duurzaam toerisme bij het Nederlandse werelderfgoed heeft inzichtelijk gemaakt wat goed gaat en wat beter kan. Een aantal van de aandachtspunten kunnen gezamenlijk worden opgepakt, anderen moeten door de werelderfgoederen zelf opgepakt worden. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat de werelderfgoederen elkaar niet kunnen helpen, maar eerder dat het om site specifieke zaken gaat (bijvoorbeeld het opnemen van duurzaam toerisme in het management plan).

Actie Werelderfgoederen

Eén van de vervolgacties voor de werelderfgoederen zelf is het opnemen van duurzaam toerisme in hun management plan. Vaak staat er al wel iets in het management plan over toerisme, maar niet altijd als zelfstandig onderdeel of met de nadruk op het duurzame aspect.

Het op reguliere momenten geven van voorlichting over het werelderfgoed aan de lokale gemeenschap, onder andere met betrekking tot de mogelijk impact en mogelijkheden van toerisme voor de gemeenschap, is een andere actie voor de werelderfgoederen zelf.

Het bijhouden van de economische bijdragen van het toerisme voor het werelderfgoed is ook iets wat ze zelf moeten doen aangezien dat werelderfgoed specifiek is, evenals het ondersteunen van toerisme gerelateerde ondernemingen en initiatieven. Dit is ook het geval voor het verbeteren van de toegankelijkheid en het water management van het werelderfgoed, daar waar relevant.

Deze aandachtspunten kunnen niet allemaal tegelijk en op kort termijn aangepakt worden. De bedoeling is dat de werelderfgoederen zelf de voor hun relevante aandachtspunten prioriteren en er de komende jaren aan gaan werken om te verbeteren. De *'How To' Guides* van UNESCO kunnen hierbij van dienst zijn.

Actie Stichting Werelderfgoed.nl

Interpretatie is een onderdeel wat bij de meeste werelderfgoederen nog beter kan. Het is essentieel om het belang van het werelderfgoed en de unieke waarden ervan goed over te brengen op de bezoeker. Dit staat ook in de Werelderfgoedconventie. Voor verschillende doelgroepen is verschillend materiaal nodig, en ook in meerdere talen. Het verhaal van het werelderfgoed vertellen is iets wat goed vanuit de Stichting ondersteunt kan worden. Ook hier kunnen de door UNESCO ontwikkelde *'How To' Guides* ingezet worden. Nummer 5 richt zich bijvoorbeeld specifiek op de communicatie met de toeristen.

Een tweede onderwerp waar vanuit de Stichting gezamenlijk actie op kan worden genomen is het opstellen van richtlijnen voor bezoekers. Hierover is al veel informatie, het is zaak deze aan te scherpen of gericht op te stellen, en te ontsluiten voor de bezoeker.

Het derde en laatste onderwerp is de interactie met bezoekers. Dit kan op verschillende manieren ingezet worden, zoals bijvoorbeeld met een enquête of een elektronische applicatie. UNESCO geeft aan dat communicatie met de bezoeker, ook na hun bezoek, van groot belang is. De bezoeker is niet alleen tijdens hun bezoek een bron van inkomsten en steun aan het werelderfgoed maar ze zijn ook essentieel voor het behoud en beheer van het erfgoed op lang termijn. De redenatie is dat een betrokken bezoeker (financieel) wil bijdragen aan de instandhouding van het werelderfgoed omdat ze er zich bij betrokken voelen (UNESCO Duurzaam Toerisme Programma).

Uiteraard zal de uitwerking van deze punten in overleg met de werelderfgoederen gebeuren om er zo zeker van te zijn dat het resultaat bruikbaar en relevant is. Voor dit vervolg zal vanuit de Stichting een VER-aanvraag worden ingediend.

Annex I – Sustainable World Heritage Tourism Checklist

1.	ORGANISATION AND MANAGEMENT	Status Werelderfgoed			
		+	-	+/-	nvt
1.1	<u>Organisation:</u> The overall management system for the World Heritage property is effectively organized through a department, group, or committee responsible for a coordinated approach to sustainable tourism with external stakeholders (tourism enterprises and, local authorities) in the larger destination.				
	<i>Organisatie: het algemene management system voor het werelderfgoed is effectief georganiseerd door een afdeling, groep of comité verantwoordelijk voor een gecoördineerde aanpak voor duurzaam toerisme met externe stakeholders (toerisme ondernemingen en lokale autoriteiten) in de ‘destination’.</i>				
1.2	<u>Tourism strategy:</u> A multi-year sustainable tourism strategy, suited to scale, has been developed with broad based public participation, is being implemented and is publicly available.				
	<i>Toerisme strategie: een meerjarig duurzaam toerisme strategie, toepasselijk qua omvang, is ontwikkeld met een brede basis van openbare deelname, wordt geïmplementeerd en is openbaar beschikbaar.</i>				
1.3	<u>Protection of OUV:</u> There are measures in the overall management regime to preserve and protect the OUV of the property.				
	<i>Bescherming van de OUV: er zijn maatregelen in het algemene management system om de OUV van het werelderfgoed te behouden en beschermen.</i>				
1.4	<u>Stakeholder participation:</u> The World Heritage property has a system that enables destination stakeholders to, on an on-going basis, participate in tourism-related planning and decision-making processes.				
	<i>Deelname stakeholders: het werelderfgoed heeft een systeem wat het mogelijk maakt voor aandeelhouders om op een voortdurende basis deel te nemen in planning- en besluitprocessen met betrekking tot duurzaam toerisme.</i>				

		+	-	+/-	Nvt
1.5	<u>Site interpretation:</u> Interpretation and information material regarding the World Heritage property and its OUV is provided at key locations. The information is communicated in relevant languages and in different media.				
	<i>Interpretatie werelderfgoed: interpretatie en informatie materiaal met betrekking tot het werelderfgoed en diens OUV is verkrijgbaar op de belangrijkste locaties. De informatie wordt in verschillende talen en via multimedia gecommuniceerd.</i>				
1.6	<u>Promotion:</u> Promotion of the World Heritage property's OUV, its products, services and sustainability claims is accurate. Promotional activities for the property are integrated into a campaign with activities at local, national and international level.				
	<i>Promotie: promotie van de OUV, de producten, diensten en duurzaamheid claims zijn correct. Promotieactiviteiten voor het werelderfgoed zijn geïntegreerd in een campagne met activiteiten op lokaal, nationaal en internationaal niveau.</i>				
1.7	<u>Heritage protection:</u> Protected artefacts and wildlife (products) are not illegally sold, traded or displayed.				
	<i>Bescherming van het erfgoed: beschermde objecten en natuurlijke fauna (producten) worden niet illegaal verkocht, verhandelt of tentoongesteld.</i>				
1.8	<u>Preventing exploitation:</u> The World Heritage property works closely with the Destination Marketing Organisation (DMO) and other relevant stakeholders in establishing practices to prevent commercial or any other form of exploitation and/or harassment.				
	<i>Voorkoming van uitbuiting: het werelderfgoed werkt nauw samen met de Destination Marketing Organisation (DMO) en andere relevante stakeholders om commerciële en elke andere vorm van uitbuiting te voorkomen.</i>				
1.9	<u>Crisis and emergency preparedness and response:</u> The World Heritage property has a crisis and emergency response plan that is appropriate to the World Heritage property and is part of an overall system for the destination. Key elements are communicated to residents, tourists, and tourism-related enterprises. The plan establishes procedures and provides resources and training.				

		+	-	+/-	Nvt
	<i>Voorbereid zijn en reactie op crisis en noodgevallen: het werelderfgoed heeft een toepasselijk plan om met een crisis en noodgevallen om te gaan wat onderdeel is van het algemene management systeem voor de 'destination'. Belangrijke elementen zijn gecommuniceerd naar de bewoners, toeristen en toerist-gerelateerde ondernemingen. Het plan geeft de procedures aan en voorziet in resources en trainingen.</i>				
1.10	Safety and security: The World Heritage property has a system to prevent and respond to tourism-related crime, safety, and health hazards. Systems are integrated into the larger destination and local community.				
	<i>Veiligheid en bescherming: het werelderfgoed heeft een systeem om toerisme-gerelateerde criminaliteit, beveiliging en gezondheidsrisico's te voorkomen en erop te reageren.</i>				
1.11	Planning regulations: The World Heritage property has planning guidelines, regulations, and policies that integrate sustainable land use, design, construction, and demolition that are integrated into the larger destination. The regulations protect natural and cultural heritage, are publicly communicated, and are enforced.				
	<i>Wetgeving mbt ruimtelijke ordening: het werelderfgoed heeft richtlijnen, reguleringen en beleid m.b.t. de ruimtelijke ordening die duurzaam landgebruik, ontwerp, bebouwing en afbraak integreren in de 'destination'. De reglementen beschermen het erfgoed, zijn openbaar gemaakt en worden nageleefd.</i>				
1.12	Property acquisitions: Laws and regulations regarding property acquisitions exist, are enforced, consider communal and indigenous rights, and do not authorize resettlement without informed consent and/or full compensation and preserve the OUV of the property.				
	<i>Aankoop van eigendommen: er is wet- en regelgeving met betrekking tot het aanschaffen van eigendommen. Deze worden nageleefd, houden rekening met de rechten van de gemeenschap en inheemse groepen, en geven geen toestemming voor herplaatsing zonder toestemming en/of gehele compensatie, en behouden de OUV van het werelderfgoed.</i>				

2.	MONITORING	Status Werelderfgoed			
		+	-	+/-	nvt
2.1	<u>Monitoring:</u> The World Heritage property has key indicators in place to measure and assess the state of conservation of the property, the factors affecting it, the periodicity of their examination, and the identity of the responsible authorities.				
	<i>Monitoring: het werelderfgoed gebruikt belangrijke indicatoren om de huidige stand van behoud en beheer in de gaten te houden, en de factoren die hierop van invloed zijn te meten. Ook gemeten wordt de frequentie van het meten en de identiteit van de verantwoordelijke autoriteiten.</i>				
2.2	<u>Inventory of attraction sites:</u> The World Heritage property has an up-to-date, publicly available inventory of its key tourism assets and attractions including natural, historical, archaeological, religious, spiritual, and cultural sites.				
	<i>Inventaris van attracties: het werelderfgoed heeft een up-to-date, openbaar beschikbare, inventaris van de belangrijkste toeristische attracties, inclusief natuurlijke, historische, archeologische, religieuze, spirituele en culturele plaatsen.</i>				
2.3	<u>Protection of sensitive environments:</u> The World Heritage property monitors the impact of tourism on sensitive environments, both cultural and natural, and protect habitats and species where needed.				
	<i>Bescherming van kwetsbare milieus: het werelderfgoed houdt de impact van het toerisme op kwetsbare milieus in de gaten, zowel cultureel als natuurlijk, en beschermt leefgebied en diersoorten daar waar nodig.</i>				
2.4	<u>Economic benefits:</u> The direct and indirect economic contribution of tourism to the World Heritage property's economy is regularly monitored, and (part of the) revenue deriving from tourism at the property is invested back into the protection of the property. These results are publicly reported.				
	<i>Economische meerwaarde: de directe en indirecte economische bijdrage van het toerisme voor het werelderfgoed wordt regelmatig bijgehouden, en (een deel van) de inkomsten uit toerisme van het werelderfgoed wordt terug geïnvesteerd in de bescherming van het werelderfgoed. Deze resultaten worden openbaar gemaakt.</i>				

		+	-	+/-	Nvt
2.5	<u>Local community opinion:</u> Residents' aspirations, concerns, and satisfaction with tourism are regularly monitored, recorded and publicly reported. Care is taken to ensure that key stakeholders are included and that responsive action is taken where needed.				
	<i>Opinie lokale gemeenschap: de ambities, zorgen en tevredenheid van de bewoners worden regelmatig gemeten, bijgehouden en openbaar gemaakt. Er wordt zorg besteed aan het verzekeren dat belangrijke stakeholders betrokken zijn en dat erop gereageerd wordt daar waar nodig.</i>				
2.6	<u>Visitor satisfaction:</u> There is a system to monitor, publicly report and, if necessary, take action to improve tourist satisfaction.				
	<i>Tevredenheid bezoeker: er is een system om te meten en openbaar te verslagere, en indien nodig, actie te ondernemen om de tevredenheid van de bezoekers te verbeteren.</i>				

3.	LOCAL COMMUNITIES	Status Werelderfgoed			
		+	-	+/-	Nvt
3.1	<u>Local access:</u> The World Heritage property does not exclude local resident from to the World Heritage property.				
	<i>Lokale toegang: het werelderfgoed sluit lokale bewoners niet buiten het werelderfgoed.</i>				
3.2	<u>Support for community:</u> The World Heritage property enables tourism-related enterprises to support community initiatives and enhance the conservation of the World Heritage property.				
	<i>Steun voor de gemeenschap: het werelderfgoed maakt het mogelijk dat toerisme-gerelateerde ondernemingen initiatieven van de gemeenschap kunnen steunen en daarbij het behoud van het werelderfgoed verbeteren.</i>				
3.3	<u>Supporting local entrepreneurs and fair trade:</u> The World Heritage property supports local entrepreneurs and promotes fair trade principles.				
	<i>Steun voor lokale ondernemers en fair trade: het werelderfgoed steunt lokale ondernemers en promoot de principes van fair trade.</i>				

		+	-	+/-	Nvt
3.4	<u>Local career opportunities:</u> The World Heritage property provides equal employment and training opportunities for local residents as much as possible.				
	<i>Lokale carrière mogelijkheden: het werelderfgoed verschaft zo veel mogelijk gelijke werkgelegenheid en trainingsmogelijkheden voor lokale bewoners.</i>				
3.5	<u>World Heritage awareness:</u> The World Heritage property provides regular programs to residents about the reason why the property is inscribed on the World Heritage List.				
	<i>Bewustwording werelderfgoed: het werelderfgoed zorgt regelmatig voor programma's voor de bewoners over de reden waarom het erfgoed is ingeschreven op de Werelderfgoedlijst.</i>				
3.6	<u>Tourism awareness:</u> The World Heritage property provides regular programs to residents to enhance their understanding of tourism opportunities, tourism challenges, and the importance of sustainability.				
	<i>Bewustwording toerisme: het werelderfgoed zorgt regelmatig voor programma's voor de bewoners om hun begrip voor de mogelijkheden en uitdagingen van het toerisme en het belang van duurzaamheid te vergroten.</i>				
3.7	<u>Intellectual property:</u> The World Heritage property has a system to ensure respect for the tangible and intangible intellectual property of individuals and communities.				
	<i>Intellectueel eigendom: het werelderfgoed heeft een systeem dat ervoor zorgt dat het intellectuele eigendom van individuen en gemeenschappen gerespecteerd wordt.</i>				

4.	ENVIRONMENTAL ISSUES	Status Werelderfgoed			
		+	-	+/-	Nvt
4.1	<u>Environmental risks:</u> The World Heritage property has identified key environmental risks and has a system in place to address these.				
	<i>Risico's voor het milieu: het werelderfgoed heeft de belangrijke risico's voor het milieu geïdentificeerd en heeft een systeem om deze aan te pakken indien nodig.</i>				
4.2	<u>Solid waste reduction:</u> The World Heritage property has a system to ensure solid waste is reduced, reused, and recycled. The World Heritage property encourages tourism-related enterprises to adopt waste reduction strategies.				
	<i>Vermindering vast afval: het werelderfgoed heeft een systeem dat ervoor zorgt dat het vaste afval wordt afgebroken, hergebruikt en gerecycled. Het werelderfgoed moedigt toerisme-gerelateerde ondernemingen aan om strategieën te adopteren voor de vermindering van afval.</i>				
4.3	<u>Low impact transport:</u> The World Heritage property has a system to increase the use of low-impact transport, including public transport, in the World Heritage property.				
	<i>Transport met weinig impact: het werelderfgoed heeft een systeem om het gebruik van transport met weinig impact voor het milieu, waaronder openbaar vervoer, in het werelderfgoed te vergroten.</i>				
4.4	<u>Light and noise pollution:</u> The World Heritage property has guidelines and regulations to minimize noise, light, and visual pollution. The World Heritage property encourages tourism-related enterprises to follow these guidelines and regulations.				
	<i>Licht- en geluidsvervuiling: het werelderfgoed heeft richtlijnen en reguleringen om geluids-, licht- en visuele vervuiling te minimaliseren. Het werelderfgoed moedigt toerisme-gerelateerde ondernemingen aan om deze richtlijnen en reguleringen te volgen.</i>				
4.5	<u>Water management:</u> The World Heritage property has a system to monitor, manage and encourage minimal waste of water.				
	<i>Watermanagement: het werelderfgoed heeft een systeem dat de verspilling van water in de gaten houdt, beheert en minimaliseert.</i>				

5.	VISITOR MANAGEMENT	Status Werelderfgoed			
		+	-	+/-	nvt
5.1	<u>Visitor management:</u> The World Heritage property has a visitor management system that includes measures to preserve and protect key natural and cultural assets. The visitor management system of the property integrates with a wider visitor management system of the destination.				
	<i>Bezoekersmanagement: het werelderfgoed heeft een bezoekersmanagementsysteem, inclusief maatregelen om de belangrijkste natuurlijke en culturele waarden te behouden en beschermen. Het bezoekersmanagementsysteem integreert met een breder bezoekersmanagementsysteem van de 'destination'.</i>				
5.2	<u>Access for all:</u> All tourist sites and facilities, including those of natural, cultural and historic importance, should be accessible to all, including persons with disabilities and others who have specific access requirements. Where such sites and facilities are not immediately accessible, access should be afforded through the design and implementation of solutions that take into account both the integrity and authenticity of the site and such reasonable accommodations for persons with access requirements as can be achieved.				
	<i>Toegang voor allen: alle plekken en faciliteiten voor toeristen, inclusief die van natuurlijk, cultureel en historisch belang, zouden voor iedereen toegankelijk moeten zijn, inclusief personen met een beperking en anderen bezoekers met specifieke toegangsbehoeften. Daar waar de plekken en faciliteiten niet direct toegankelijk zijn, zou toegang verschaft moeten worden door het ontwerp en implementatie van oplossingen die rekening houden met zowel de integriteit en authenticiteit van het werelderfgoed en zulke redelijke tegemoetkoming aan personen met toegangsbehoeften als dat mogelijkerwijs bereikt kan worden.</i>				
5.3	<u>Visitor behaviour:</u> The World Heritage property has publicly available guidelines for visitor behaviour that are designed to minimize adverse impacts: encourage positive behaviour rather than punishing negative behaviour.				
	<i>Gedrag van de bezoeker: het werelderfgoed heeft openbaar toegankelijke richtlijnen voor het gedrag van de bezoeker die erop gericht zijn om negatieve impacts te minimaliseren: moedig positief gedrag aan in plaats van het straffen van negatief gedrag.</i>				